VARAUTUMINEN YHTEISKUNNASSA JA MAATALOUDEN MERKITYS

Maatilojen varautumisen kurssi 1.12.2021

Markus Lassheikki, Alkutuotantopooli

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO

MAATILOJEN VARAUTUMISKOULUTUS
ERI TAHOJEN KANSSA YHTEISTYÖSSÄ TOTEUTETTAVAT ALUEELLISET KURSSIT

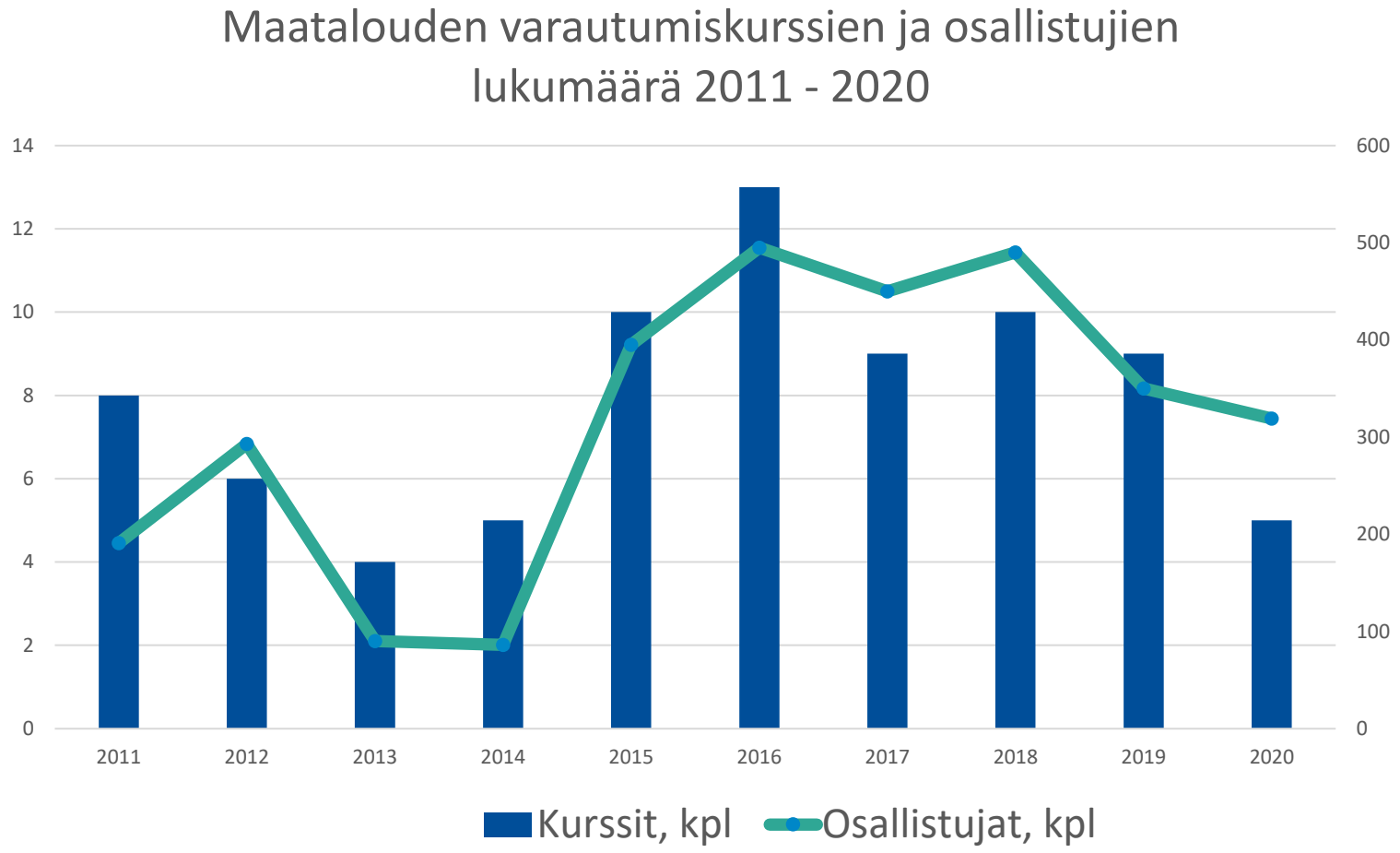

Uusi toteutusmalli käyttöön 1.1.2015 ja päivitys 1.1.2020

MPK MAANPUOLUSTUSKOULUTUSYHDISTYS FÖRSVARSUTBILDNINGSFÖRENINGEN

MTK

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Aluehallintovirasto

10 vuoden aikana:

- **lähes 100 kurssia**
- **yli 3000 osallistujaa**

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO
ALKUTUOTANTOPOOLI

VARAUTUMINEN

- Yhteiskunnan varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden periaatteella
- **Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot turvataan viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana**
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS 2017) ohjaa eri hallinnonalojen varautumista
- MMM:n strategiset tehtävät: vesihuollon turvaaminen, tulvariskien hallinta ja patoturvallisuuden valvonta sekä **elintarvikehuollon turvaaminen.**

https://www.youtube.com/watch?v=cvseDTb5-lk

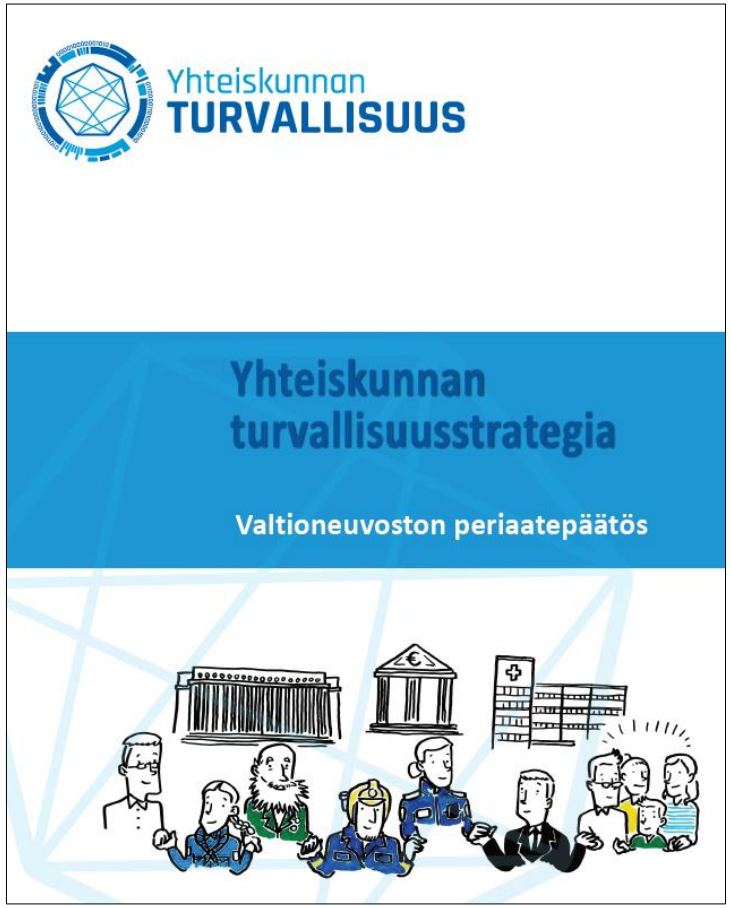

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO
ALKUTUOTANTOPOOLI

MIHIN VARAUDUTAAN

Uhkia on monenlaisia. Keskeisiä uhkia ovat:

- tieto- ja viestintäjärjestelmien, maksuliikenteen sekä verkkojen häiriintyminen - **kyberuhat**
- **energian saannin** keskeytyminen
- **väestön terveyden** ja toimintakyvyn vakava häiriintyminen
- laajavaikutteiset **luonnon- ja ympäristöonnettomuudet**
- Yhteiskuntaamme kohdistuva **vahingollinen vaikuttaminen on lisääntynyt** ja sen keinovalikoima on laaja. Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. **Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan** tai sillä uhkaamiseen on kuitenkin varauduttava.

Hyvällä **varautumisella** ”**ostetaan aikaa”** järjestää toimitusketjut kuntoon, korjata häiriötila tai ottaa käyttöön tuontia korvaava tuotantolinja kriittisissä tuotteissa.

Vakavin ulkoinen uhka huoltovarmuuden kannalta
on kriisitilanne, jossa kyky tuottaa tai hankkia ulkomailta kriittisiä tuotteita ja palveluja on **väliaikaisesti** vaikeutunut.

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO

PM:N PÄÄMINISTERIEN JULKILAUSUMA 3.11.2021

- Pohjoismaat korostavat varautumisen sekä yhteistyön merkitystä **epävakaassa ja vaikeasti ennustettavassa toimintaympäristössä**
- Pohjoismaiden pääministerit antoivat 3.11.2021 julkilausuman pohjoismaisen **yhteistyön kehittämisestä huoltovarmuudessa ja valmiustoiminnassa**
- Yhteistyötä kehitetään mm. tiedonvaihdolla ja tilannekuvatyöllä, asiantuntijavaihdolla sekä yhteisellä harjoittelulla ja resurssisuunnittelulla

”Meidän pitää tulevaisuudessa tehdä paljon paremmin yhteistyötä mitä tulee erilaisiin uhkiin, ei vain pandemiaan ja terveysuhkiin, vaan meidän on oltava yhdessä varautuneita myös muunlaisiin uhkiin”

Pääministeri Sanna Marin

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO
ALKUTUOTANTOPOOLI

Mitä on huoltovarmuus?

TURVATAAN YHTEISKUNNAN TOIMINTAKYKY

Mitä on huoltovarmuus?

YHTEISKUNNAN KESKINÄISRIIPPUVUUDET

- Terrorismi
- Energiapula
- Rikollisuus
- Sään ääri-ilmiöt
- Logistiikan häiriöt
- Verkkohyökkäykset
- Tietojärjestelmä-uhat
- Vaaralliset tartuntataudit

Kuluttajat

Kansalaiset

Elintarvike-huolto

Tietoverkot

Energia

Yritykset

Logistiikka

Hallinto

Media

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO

Huoltovarmuusorganisaatio muodostuu n. 1000 osallistujan yhteistoiminta- ja asiantuntijaverkostosta - sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta.

HUOLTOVARMUUSNEUVOSTO

HUOLTOVARMUUSKESKUS

ELINTARVIKE-HUOLTO

Alkutuotanto

Elintarviketeollisuus

Kauppa ja jakelu

KOVA -toimikunta

ENERGIA-HUOLTO

Voimatalous
- 5 aluetoimikuntaa
- Kaukolämpöjaosto
- Kotimaisten poltto-aineiden jaosto

Öljy
- Maakaasujaosto

LOGISTIIKKA

Ilmakuljetus

Maakuljetus
- huolto-osasto
-henkilö-liikenneosasto
- raideliikenneosasto

Vesikuljetus
- Satamajaosto

TERVEYDEN-HUOLTO

Terveydenhuolto

Vesihuolto

Jätealan huolto-varmuustoimikunta

FINANSSIALA

Rahoitusala

Vakuutus

TEOLLISUUS

Teknologia

Metsä

MIL

Muovi ja kumi

Rakentaminen
- 6 aluetoimikuntaa

Kemia
- Tekstiili- ja varuste-toimikunta TEVA

MUUT

Digi
- Kyberryhmä
- ICT-ryhmä

Media

Huoltovarmuuskriittiset yritykset

Alueellisen varautumisen yhteistoiminta

ALKUTUOTANTOPOOLIN ERITYISPIIRTEITÄ

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO
ALKUTUOTANTOPOOLI
MTK

- Toiminnan tavoitteena on turvata riittävä määrällinen, laadullinen sekä elintarviketurvallinen maataloustuotanto vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa osana elintarvikehuoltosektorin toimintaa.
- Pooli edistää alkutuotannon yritysten vapaaehtoista varautumista ja osallistuu huoltovarmuuden turvaamiseksi alkutuotannon toimintaedellytysten varmistamiseen.
- Alan erityispiirteitä mm. yritysten suuri lukumäärä, koko maahan sijoittuva tuotanto, riippuvuus luonnonolosuhteista ja heikko kannattavuuskehitys. Tuotannon jatkuvuuden turvaaminen riippuu monesta tekijästä.
- Poolin päättävänä elimenä on poolitoimikunta, jossa maatalousyrittäjien lisäksi edustettuna elintarvikkeiden jalostusta, elintarvike- ja maatalouskauppaa, elintarvikkeiden alkutuotannon tutkimusta edustavat tahot sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala ja Huoltovarmuuskeskus.

KORONAKRIISI ON OSOITTANUT RUOKAHUOLLOSSAMME OLEVAN RESILIENSSIÄ

- Ruokaketju on kyennyt vastaamaan kuluttajien tarpeisiin
- Maitoa, lihaa ja viljaa tuotetaan lähes kulutusta vastaavasti
- Vahvuutena kotimainen alkutuotanto ja teollisuus sekä tehokas logistiikka ja vähittäiskauppa. Tiivis huoltovarmuusyhteistyö
- Pandemiaan liittyen alkutuotannosta ei juuri terveystilannetta koskevia hälyttäviä viestejä. Kausityövoiman saatavuus kyetty turvaamaan yhteistyössä viranomaisten kanssa tarpeita vastaavasti
- Maatalous on riippuvainen tuontipanoksista. Tärkeää vähentää riskejä keskeisten tuotantopanosten saatavuudessa ja kehittää viljelyjärjestelmiä ja tuotantoteknologiaa

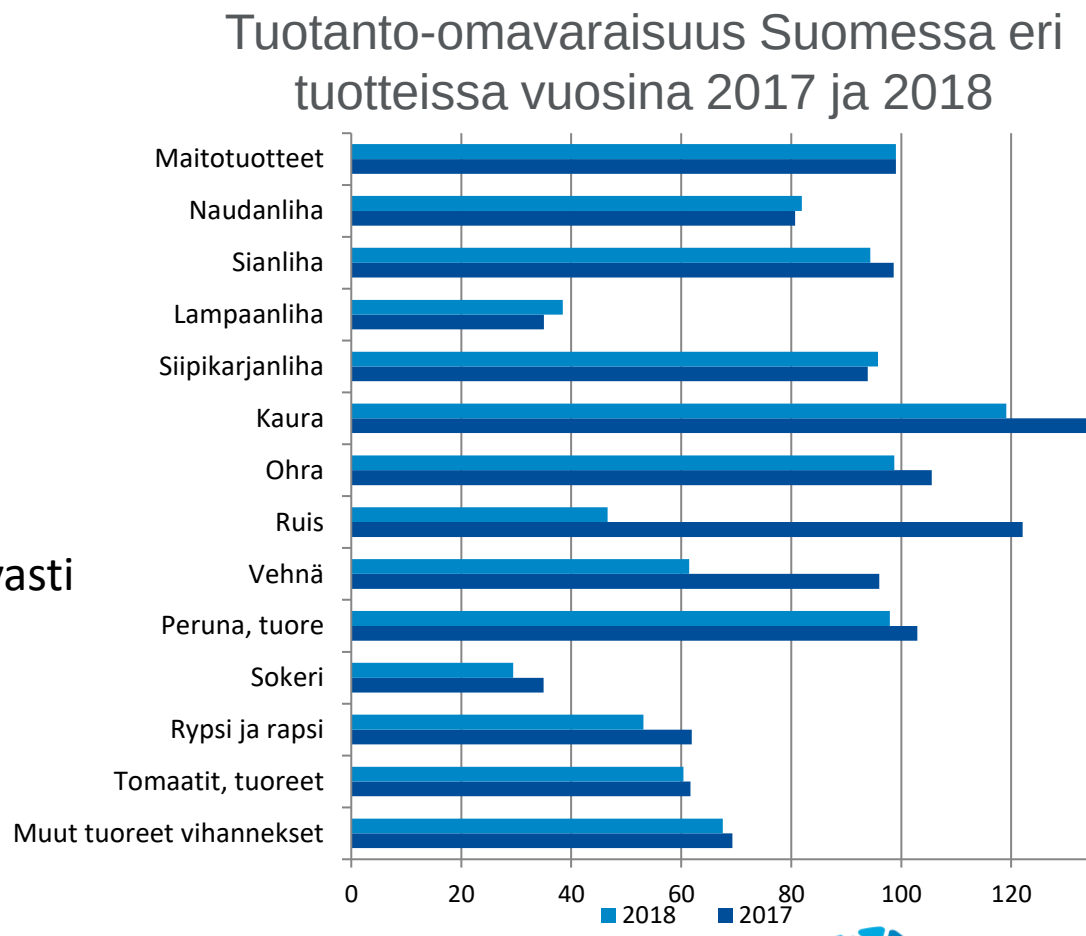

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO
ALKUTUOTANTOPOOLI

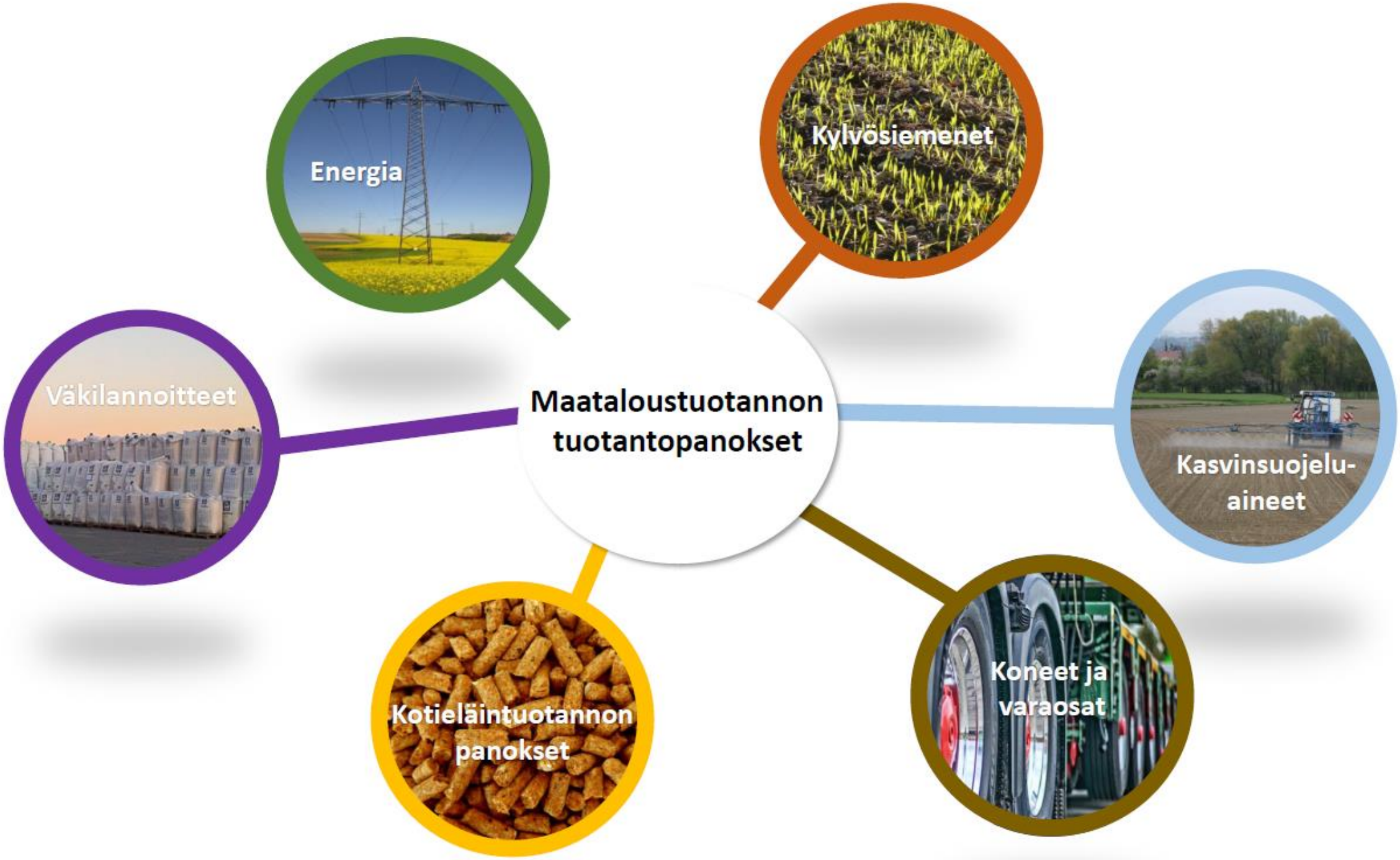
Maataloustuotannon tuotantopanokset
Energia
Kylvösiemenet
Väkilannoitteet
Kasvinsuojelu-aineet
Kotieläintuotannon panokset
Koneet ja varaosat

TILANNE NYT MONELLA TAPAA HUOLESTUTTAVA

- Katovuosi: viljasato 2000-luvun pienin. Sato 30 % pienempi kuin keskimäärin 10 viime vuoden aikana. Ohrasato pienin lähes 50 vuoteen. Vaikutuksia kylvösiemenhuoltoon ja rehuviljaan. Toimet valkuaisomavaraisuuden lisäämiseksi eivät täysin menestyneet.
- Tärkeimpien tuotantopanosten ml. energian hinnat kääntyneet voimakkaaseen nousuun. Alhainen satotaso, kustannusten nopea nousu sekä elintarvikemarkkinoiden joustamattomuus ovat aiheuttaneet merkittävän maatalouden kannattavuusongelman.
- Investoinnit tulevaan tuotantoon ovat hiipumassa
- Lannoitteiden raju hinnan nousu on hiljentänyt lannoitekaupan. Tuottajat pohtivat millä lohkoilla kannattaa viljellä 2022. Riski kasvaa, että tuotanto jää tarvetta pienemmäksi.
- Komponenttien globaalisti heikentyneellä saatavuudella on vaikutuksia uusien koneiden ja laitteiden myyntiin sekä huoltotoimintaan. Yritykset ovat osittain kyenneet varautua tähän ennakoivalla toiminnalla esim. varaosien suhteen.

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO
ALKUTUOTANTOPOOLI

Maatilan riskikartta

ULKOISET MAATILAAN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Rahoitus ja markkinat
- Rahoitus- ja pankki-politiikka
- Markkinat ja kilpailutilanne
- Tuotteen kysyntä ja jatkojalostus
- Hinnat
- Megatrendit

Verkostot
- Jakelukanavat (kauppa)
- Jalostajat
- Urakoitsijat
- Tavarantoimittajat
- Viranomaiset
- Tutkimus ja koulutus
- Media
- Mainonta
- Sosiaaliset suhteet
- Järjestöt

Yhteiskunnan säätely
- Tukipolitiikka
- Lait ja asetukset
- Veromuutokset
- Tuonti ja vienti-säännöt
- Globaalit poliittiset muutokset

Muut ulkoiset tekijät
- Säteilyonnettomuus
- Epidemiat
- Kriisitilanteet
- Luonto-olosuhteet
- Villieläimet

MAATILAYRITYKSEN SISÄISET RISKIT

OMAISUUS

Pihapiiri ja irtaimisto
- Varkaudet ja ilkivalta
- Järjestys pihapiirissä

Rakennukset
- Rakennusten kunto
- Tulipalojen ehkäisy
- Sähköjärjestelmät, valaistus

Maaomaisuus
- Maan laatu
- Maan saatavuus
- Maankäyttö

Metsä
- Metsän kasvu
- Metsävahingot
- Metsän käyttö

Eläimet
- Eläinsuojien kunto ja olosuhteet
- Eläinten terveys

Investointien hallinta
- **Investointisuunnittelu ja** -laskelmat
- Tiedot investointikohteista

Vakuutusten hallinta
- Vakuutusturvan kattavuus

Muu omaisuustekijä
- Omistusrasitteet- ja oikeudet
- Sopimukset
- Veroasiat

TUOTANTO

Tuotantoprosessit ja talous
- Asiakkaiden vaatimukset
- Kasvintuotanto
- Eläintuotanto
- Tuotantokustannukset
- Maksuvalmius
- Kannattavuus

Koneet
- Koneiden käyttövarmuus
- Sähkölaitteiden kunto
- Kyberturvallisuus, tiedonhallinta
- Polttoaineet ja energia

Työjärjestelyt ja verkostot
- Työmenetelmät
- Osaaminen
- Ajankäyttö
- Työvoimaresurssit
- Lomitus
- Urakointi
- Tuotantoyhteistyö
- Muu yhteistyö

Logistiikka
- Tilan liikennejärjestelyt ja teiden kunto
- Tavaroiden tuonti tilalle
- Tavaroiden vienti maatilalta

Muut tuotannolliset tekijät
- Uusien menetelmien ja tuotteiden käyttö
- Markkinointi-imago
- Toiminta poikkeusolosuhteissa
- Hätätilannevalmius

IHMISET

Työympäristön vaaratekijät
- Melu
- Lämpöolosuhteet
- Kulkureitit tai työtilat
- Kemikaalit
- Pölyt ja homeet

Koneturvallisuus
- Koneet ja laitteet
- Käsityökalut
- Sähkö ja sähkölaitteet

Työn kuormittavuus
- Työn fyysinen kuormittavuus
- Työmäärä
- Toiminnan suunnittelu
- Omat voimavarat

Muut vaarat
- Tapaturmat ja turvallisuuskulttuuri
- Kuljetukset ja liikenne
- Eläinten käsittely
- Metsätyöt ja polttopuiden teko
- Perheen turvallisuus
- Vierailijoiden turvallisuus
- Ensiapuvalmius

ULKOPUOLISILLE AIHEUTUVAT RISKIT

Asiakkaat
- Tuotteen tai palvelun laatu
- Tuoteturvallisuus
- Tuotteiden toimitusvarmuus
- Terveysvaikutukset
- Kuluttajat

Ympäristö
- Jätevedet, vesistöt
- Jätteet
- Kemikaalit, polttoaineet, öljyt
- Pellon käyttö ja lannoitus
- Raaka-aineiden kulutus ja käyttö
- Maisema
- Monimuotoisuus
- Ympäristöluvat
- Muu ympäristötekijä

MAATILAN JOHTAMINEN JA RISKIENHALLINNAN KEINOT

Tuotannon suunnittelu
Maatilan riskienhallintajärjestelmä
Maatilan laatujohtaminen
Työresurssien hallinta
Turvallisuusjohtaminen
Omistus-, yhtiöjärjestelyt

Kirjanpitojärjestelmä
Taloussuunnittelu
Investointisuunnittelu
Verosuunnittelu
Vakuutusportfoliot
Ympäristöjohtaminen
Jne.

Jarkko Leppälä, Luke

Luke
LUONNONVARAKESKUS

VARAUDU ENNEN VAKAVAA HÄIRIÖTILANNETTA

Selvitä itsellesi yleisiä asioita varautumisesta ja hyödynnä tietoa omassa varautumisessa

- Perehdy maatilojen yleisiin uhkiin ja riskienhallintakeinoihin
- Millaisia vakavia häiriötilanteita/riskejä voi tapahtua omalla tilalla?
- Mitkä ovat tilanteiden/häiriöiden **seuraukset** tilan toiminnan jatkuvuudelle?
- Mikä on näiden tilaneteiden/häiriöiden **todennäköisyys**?

  seuraukset * todennäköisyys = **riskin suuruus**
- Mitä suunnitelmia olet jo tehnyt häiriöiden varalle?
- Laadi/päivitä **suunnitelma, priorisoi ja toteuta varautumistoimet**

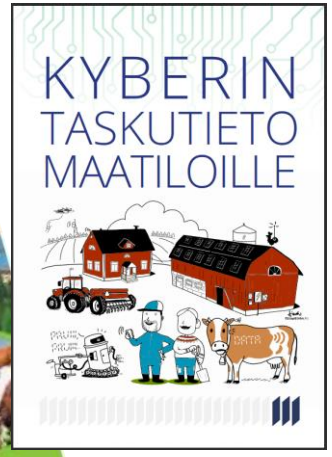

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO

KIITOS!

Poolisihteeri Markus Lassheikki

markus.lassheikki@mtk.fi

Puh. 040 7799680

VARMUUDEN VUOKSI

HUOLTOVARMUUSORGANISAATIO